CHRISTINE STIX-HACKL
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2006. április 27. [1]

I – Bevezetés

1. A jelen ügy a Közösségek kiváltságairól és mentességeiről szóló jegyzőkönyv [2] (a továbbiakban: jegyzőkönyv) egyik rendelkezésének – nevezetesen a közvetett és közvetlen adók alóli mentességről szóló 3. cikknek – az értelmezésére irányul, amellyel a Bíróság eddig csak kevés alkalommal foglalkozott. [3]

2. A Cour d'appel de Bruxelles által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések alapjául az egyfelől a Bizottság által képviselt Európai Közösség és másfelől az État belge (a továbbiakban: Belga Állam) között a jegyzőkönyv 3. cikke szerinti mentesség tartalma és hatálya tárgyában folyamatban lévő jogvita szolgál. A Bizottság felfogása szerint ellentétes ezzel a rendelkezéssel az alapügyben vitás bejegyzési illetékhez hasonló olyan illeték kirovása, amely pénzbeli marasztalást vagy értékpapír átruházására való kötelezést kimondó bírósági határozat folytán fizetendő, és amelynek a mértékét a kötelezéssel érintett összeg alapján kell meghatározni.

II – Jogi háttér

A – *A közösségi jog*

3. Az EK 291. cikk értelmében a Közösséget a tagállamok területén a feladatai ellátásához szükséges kiváltságok és mentességek illetik meg a jegyzőkönyvben megállapított feltételek szerint.

4. A jegyzőkönyv 3. cikke értelmében:

„A Közösségek, a Közösségek követelései, bevételei és egyéb vagyona mentesek mindenfajta közvetlen adó alól.

1 – Eredeti nyelv: német.

2 – 1965. április 8-i jegyzőkönyv (HL 1967. 152., 13. o.).

3 – A C-191/94. sz., AGF Belgium ügyben 1996. március 28-án hozott ítélet (EBHT 1996., I-1859. o.). A C-220/03. sz., EKB kontra Németország ügyben 2005. december 8-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-10595. o.) csak közvetetten érintette a jegyzőkönyv 3. cikkét. Lásd végül a folyamatban lévő C-437/04. sz. Bizottság kontra Belgium ügyet.

A tagállamok kormányai lehetőség szerint kötelesek megtenni a megfelelő intézkedéseket az ingó és ingatlan vagyontárgyak árában foglalt közvetett, illetve forgalmi adók összegének elengedése vagy visszatérítése érdekében mindazon esetekben, amikor a Közösségek hivatalos használatra jelentős összegű beszerzéseket hajtanak végre, amelyek ára ilyen jellegű adót tartalmaz. E rendelkezések alkalmazása azonban nem járhat a Közösségeken belüli versenyt torzító hatással.

Nem adható mentesség azon adók és egyéb közterhek alól, amelyek csupán közüzemi szolgáltatások díjának felelnek meg."

B – *A belső jogi előírások*

5. A Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe (a bejegyzési, jelzálog- és hivatali illetékről szóló belga törvénykönyv, a továbbiakban: bejegyzési illetékről szóló törvénykönyv) 142. cikke ekként rendelkezik:

„Az illeték mértéke 3% bármilyen ügyben hozott, végleges vagy ideiglenes, fő- vagy járulékos, illetve feltételes, összeg megfizetésére kötelezést vagy értékpapírok átruházását kimondó bírósági határozat esetén, ideértve a hitelezők kielégítési sorrendjének megállapítását is.

Az illeték alapja a pénzben meghatározott kötelezés vagy értékpapírok átruházására kötelezés esetén főszabály szerint a valamely személy terhére kimondott marasztalás vagy átruházásra kötelezés összege, ide nem értve a bíróság által összegszerűen meg nem határozott kamatot, az eljárási költségeket, illetve kielégítési sorrend megállapítása esetén a hitelezőknek megítélt összeg egésze."

6. A 35. cikk 1989. december 22-i törvénnyel módosított (3) bekezdésének szövege a következő:

„[...] bírósági határozat folytán bejegyzési illeték fizetésére köteles:

1. az alperes a terhére kimondott kötelezés, átruházás vagy kielégítésisorrend-megállapítás arányában, illetve egyetemleges kötelezés esetén az alperesek egyetemlegesen;

2. a felperes a javára kimondott kötelezés, átruházás vagy kielégítésisorrend-megállapítás arányában, ám legfeljebb a neki járó összeg vagy érték feléig.

Az illetéket és az esetleges bírságot a fizetési felhívásnak a bejegyzési adófelügyelő általi, ajánlott levélben történt postára adásától számított egy hónapon belül kell befizetni."

9. A neuvième bureau de l'Enregistrement de Bruxelles adófelügyelője 1996. január 15-én végrehajtást rendelt el a Bizottság ellen. Ez a végrehajtás 325 470 BEF összegű bejegyzési illeték mellett 70 500 BEF összegű késedelmi bírság valamint a törvény szerinti kamatok és költségek beszedésére irányul.

III – A jogvita alapját képező tényállás, az eljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10. A Bizottság 1996. január 19-i ajánlott levelében ügyvédje útján azt közölte a hivatallal, hogy megtagadja ezen illeték megfizetését, és hivatkozott arra, hogy a jegyzőkönyv 3. cikkének értelmében a Bizottság mentes a bejegyzési illeték, valamint minden közvetett adó alól. Az üggyel érintett felettes nemzeti hatóság 1996. január 25-én azt a választ adta, hogy a kérdéses illeték nem fogyasztási javakat terhelő adónak, hanem közszolgáltatás díjának tekintendő.

7. Az 1993-ban a Bizottság és a société anonyme MCFE között létrejött szerződés teljesítése során jogvita alakult ki, amelyet a Tribunal de première instance de Bruxelles elé vittek. E bíróság 1994. január 25-i ítéletével arra kötelezte a Bizottságot, hogy az MCFE-nek fizessen meg 10 845 935 BEF, azaz 269 589 ECU összeget előlegként, valamint ennek kamatait és a költségeket.

11. A Bizottság ügyvédjét 1997. április 28-án levélben tájékoztatták, hogy a hivatalnak az ügyben elfoglalt álláspontját az 1997. április 18-i miniszteri határozat fenntartotta.

8. A neuvième bureau de l'Enregistrement de Bruxelles adófelügyelője 1994. február 24-i levelében felhívta a Bizottságot 325 470 BEF (10 849 000 BEF 3%-a) bejegyzési illeték címén való megfizetésére. A Bizottságot 1995. augusztus 2-án ismételten felhívta a hivatal a fenti összeg mellett 32 500 BEF késedelmi bírság megfizetésére. A bírság összegét később 38 000 BEF összegre emelték fel.

12. A Bizottság által képviselt Európai Közösség 1997. július 15-én a Tribunal de première instance de Bruxelles-hez kifogást terjesztett elő az adófelügyelő 1996. január 15-i – 1996. január 19-én végrehajthatóvá nyilvánított és a Bizottságnak 1996. január 30-án kézbesített – végrehajtást elrendelő határozatával szemben.

13. A Tribunal elfogadhatónak, de megalapozatlannak nyilvánította kifogást. Megállapította, hogy a bejegyzési illeték közvetett adónak minősül (ami nem vitatott), ebből arra következtetett, hogy a bejegyzési illeték nem esik a jegyzőkönyv 3. cikke első bekezdésének hatálya alá, amely a közvetlen adók alóli általános mentességet írja elő, továbbá nem esik a második bekezdés szerinti azon közvetett adókra vonatkozó mentesség hatálya alá, amely közvetett, illetve forgalmi adók a vételár részét képezik. A jelen ügyben ezen illeték nem a société anonyme MCFE szolgáltatásaiért fizetendő díj része, mivel az illetéket nem a szerződésben kötötték ki, hanem a Bizottságot marasztaló bírósági ítéleten alapul. Ezen túlmenően a Tribunal a jegyzőkönyv 3. cikk második bekezdésének értelmezésére irányuló kérdések előzetes döntéshozatalra történő előterjesztését szükségtelennek tartotta.

14. Az Európai Közösség 2001. szeptember 14-én fellebbezéssel élt ezen ítélet ellen.

15. A kérdést előterjesztő bíróság abból indult ki, hogy az Európai Közösség és a Belga Állam ellentétes felfogást képvisel a Közösségek kiváltságairól és mentességeiről szóló jegyzőkönyv 3. cikke második és harmadik bekezdésének értelmezése kapcsán.

16. Belgium álláspontjával szemben, amely szerint a jegyzőkönyv értelmezése kapcsán „nem merül fel alapos kétely a tekintetben, hogy a jegyzőkönyv 3. cikk második bekezdésének hatálya alól kizárt a bejegyzési illeték [...]", ezért nem szükséges a kérdés előzetes döntéshozatalra történő előterjesztése, a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy a nemzetközi szerződések és egyezmények akkor is értelmezésre szorulnak, ha rendelkezéseik egyértelműek.

17. A Cour d'appel kifejti még, hogy a Bíróság az AGF Belgium ügyben a közvetett adók és díjak kivetése feltételeinek kiterjesztő értelmezésével foglalkozott, anélkül hogy a 3. cikk második bekezdésének szó szerinti értelmezésére szorítkozott volna. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint ez összhangban van a szerződések jogáról szóló Bécsi Egyezménnyel (a továbbiakban: Bécsi Egyezmény) is, amely szerint „[a] szerződést [...] tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni".

18. Ilyen előzmények után a Cour d'appel a következő kérdéseket intézte a Bírósághoz előzetes döntéshozatal végett:

„1) A [jegyzőkönyv] 3. cikkének második bekezdését, amely kimondja, hogy a tagállamok kötelesek megtenni a megfelelő intézkedéseket a közvetett, illetve a forgalmi adók összegének elengedése vagy visszatérítése érdekében, akként kell-e értelmezni, hogy annak hatálya alá tartozik a bíróságoknak bármely ügyben pénzben meghatározott kötelezést vagy értékpapír átruházására való

kötelezést kimondó határozatával összefüggésben százalékos arányban kivetett illeték?

2) A [jegyzőkönyv] 3. cikkének harmadik bekezdését, amely kimondja, hogy nem adható mentesség a közszolgáltatások díja alól, akként kell-e értelmezni, hogy közszolgáltatási díjnak minősül az olyan adó, amelyet valamely eljárás befejeztével a meghatározott összeg fizetésére kötelezett pervesztes félre vetnek ki?"

IV – Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések vizsgálata

19. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel lényegében azt szeretné megtudni az előterjesztő bíróság, hogy a vitatott bejegyzési illeték a jegyzőkönyv 3. cikk második bekezdésének hatálya alá tartozik-e, amennyiben az közvetett adónak minősül. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdés a bejegyzési illetéknek a jegyzőkönyv 3. cikk harmadik bekezdés szerinti, közszolgáltatások díjaként történő esetleges besorolására irányul.

20. Amennyiben a vitás illetékhez hasonló illeték a jegyzőkönyv 3. cikke harmadik bekezdésének hatálya alá tartozna, akkor kizárt lenne a jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének alkalmazása, így e rendelkezés értelmezésének már nem lenne jelentősége. Ebből következően indokolt először az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdéssel foglalkozni.

A – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésről*

1. A felek érdemi előadásai

21. Belgium álláspontja szerint a bejegyzési illeték közszolgáltatás díja, így kizárt a jegyzőkönyv 3. cikk harmadik bekezdése szerinti mentesség köréből. A Bizottság – az elsőfokú bírósághoz hasonlóan – ellentétes álláspont van: álláspontja szerint a bejegyzési illeték a közhatalom általános kiadásainak fedezésére szolgáló adó.

2. Jogi értékelés

22. A Bíróságnak először az AGF Belgium ügyben [4] volt alkalma, hogy foglalkozzon a

4 – Hivatkozás a fenti 3. lábjegyzetben.

jegyzőkönyv 3. cikk harmadik bekezdése szerinti díj fogalmával. Megjegyezte, hogy a jegyzőkönyv 3. cikkének harmadik bekezdése megfelel a közigazgatás általános terheinek fedezését szolgáló adók és a meghatározott szolgáltatás ellenértékét képező illetékek közötti – a tagállamok nemzeti jogában ismert – különbségtételnek.

23. A Bíróság kifejtette továbbá a következőket:

„Már a meghatározott szolgáltatás ellenértékének a fogalma is feltételezi, hogy ezt a szolgáltatást az illeték fizetésére köteles személy részére nyújtják, vagy legalábbis nyújtható részére a szolgáltatás. Díj ezért csak akkor képezheti közszolgáltatás ellenértékét a jegyzőkönyv 3. cikk harmadik bekezdése értelmében, amennyiben e szolgáltatást a díjfizetésre kötelezett személy részére nyújtják, vagy legalábbis nyújtható részére a szolgáltatás." [5]

24. Tekintettel a vitás bejegyzési illetékre megállapítható, hogy az illeték a belga igazságszolgáltatás szolgáltatásainak igénybevétele esetén, az ítélet kihirdetésekor, illetve azt követően fizetendő, így – az AGF Belgium ügytől eltérően – nem tűnik kétségesnek a szolgáltatás igénybevétele.

25. A szolgáltatásoknak a jegyzőkönyv 3. cikk harmadik bekezdésében foglalt mentességekre vonatkozó szabályozás szerinti díja azonban logikailag nemcsak a szolgáltatás igénybevételét, illetve annak lehetőségét feltételezi, hanem a beszedett pénzösszeg célhoz kötött felhasználását is. A Bíróság az AGF Belgium ügyben nem foglalkozott a pénzösszeg felhasználásával, mert az akkor nem jelentett problémát: abban az ügyben ugyanis biztosítási díjra kivetett pótdíjról volt szó, amely különböző közhasznú létesítmények finanszírozásához járult hozzá, anélkül hogy a pótdíj megfizetése szolgáltatás igénybevételére jogosított volna.

26. A jelen ügyben ezzel szemben a bejegyzési illeték felhasználásának döntő jelentősége lehet, ahogy azt már az elsőfokú bíróság is felismerte.

27. Jacobs főtanácsnok az AGF Belgium ügyre vonatkozó indítványában [6] kifejtette, hogy a lényeges különbség az adó és a közszolgáltatás díja között abban van, hogy „az adó [...] az állam részére történő [be]fizetés, ami általános közérdekű célok

5 – A hivatkozott ítélet 26. pontja.

6 – A fenti 3. lábjegyzetben hivatkozott C-191/94. sz. ügyre vonatkozó 1996. február 15-i főtanácsnoki indítvány 31. pontja.

finanszírozását szolgálja", így „az előnyök, amiket az egyes adófizető az ilyen kiadásai fejében megkap, [...] nem állnak arányban az általa teljesített fizetésekkel", míg „a díj [...] ezzel szemben az ár[a] valamely meghatározott szolgáltatásnak. A díj és az elért előny között közvetlen összefüggés áll fenn".

28. A szolgáltatás és annak finanszírozása közti közvetlen összefüggésre vonatkozó ezen ismérvet a Bíróság más összefüggésben alkalmazta, nevezetesen a jegyzőkönyv tisztviselők mentességére vonatkozó 13. cikkének előzményét képező szabályozás – az EGK kiváltságairól és mentességeiről szóló jegyzőkönyv 12. cikkének – értelmezése kapcsán.[7] Akkoriban a Közösségek tisztségviselője kapcsán merült fel a kérdés, hogy a holland jog szerinti tandíj beszedésére vonatkozik-e a nemzeti adó alóli mentesség. A Bíróság úgy döntött, hogy a díj vagy illeték, amely meghatározott közigazgatási szolgáltatásért fizetendő, mint amilyen a kérdéses tandíj is, nem minősül a hivatkozott szabály szerinti adónak, mivel azt csak a nem iskolaköteles tanulók után kell megfizetni.

29. Jacobs főtanácsnok a már hivatkozott AGF Belgium ügyre vonatkozó indítványában[8] utalt arra, hogy a közvetlen összefüggés ismérvének alapulvétele összhangban áll a Bíróság más területeken kialakított ítélkezési gyakorlatával, „különösen a közösségi HÉA-irányelvek értelmezésével kapcsolatos döntéseivel"[9].

30. A Bíróság 69/335/EGK irányelvvel[10] kapcsolatos ítélkezési gyakorlata is megerősíti ezt az értékelést: A 69/355 irányelv társasági adót vezetett be, mely kapcsán a 10. és 11. cikk a „díjak és hasonlók útján fizetendő illetékek" (a 69/335 irányelv 12. cikk (1) bekezdésének e) pontja) kivételével megtiltja az irányelv által szabályozott eseményekre és tőketársaságokra további adók és illetékek kivetését. A megfelelő, tehát az állítólagosan a nyújtott szolgáltatás költségeihez igazodó illetékek „díjjellegével" kapcsolatban átfogó ítélkezési gyakorlat[11] alakult ki, amellyel a Bíróság egy sor ismérvet alakított ki a tiltott illetékek és a megengedett illetékek elhatárolásához. Eszerint az ítélkezési gyakorlat szerint „az olyan illeték, amely felső határ nélkül a jegyzett névér-

7 – A 32/67. sz. Van Leeuwen-ügyben 1968. február 8-án hozott ítélet (EBHT 1968., 63. o.).

8 – A fenti 6. lábjegyzetben hivatkozott főtanácsnoki indítvány 33. pontja.

9 – Ennek kapcsán hivatkozik az Angliában és Walesben termesztett alma és körte eladását ösztönző és a minőség javítását szolgáló szervezetben fennálló – költségviselési kötelezettséggel járó – kényszertagsággal kapcsolatos, 102/86. sz., Apple and Pear Development Council ügyben 1988. március 8-án hozott ítéletre (EBHT 1988., 1443. o.). A Bíróság úgy döntött, hogy „ez a tevékenység nem minősül a hatodik HÉA-irányelv 2. cikke szerinti »ellenszolgáltatás fejében teljesített [...] szolgáltatásnyújtásnak«, mivel nem áll közvetlen összefüggés a díj mértéke és az egyes termelő által elérhető előnyök között". (nem hivatalos fordítás)

10 – A tőkeemelést [helyesen: tőkefelhalmozást] terhelő közvetett adókról szóló, 1969. július 17-i 69/335/EGK tanácsi irányelv (HL L 249., 25. o.; magyar nyelvű különkiadás 9. fejezet, 1. kötet, 11. o.).

11 – Lásd például a C-71/91. és C-178/91. sz., Ponente Carni és Cispadana Costruzioni egyesített ügyekben 1993. április 20-án hozott ítéletet (EBHT 1993., I-1915. o.), a C-188/95. sz., Fantask és társai ügyben 1997. december 2-án hozott ítéletet (EBHT 1997., I-6783. o.), a C-56/98. sz. Modelo I-ügyben 1999. szeptember 29-én hozott ítéletet (EBHT 1999., I-6427. o.), a C-19/99. sz. Modelo II-ügyben 2000. szeptember 21-én hozott ítéletet (EBHT 2000., I-7213. o.), a C-206/99. sz. SONAE-ügyben 2001. június 21-én hozott ítéletet (ENHT 2001., I-4679. o.) és a C-216/99. és C-222/99. sz., Prisco és CASER egyesített ügyekben 2002. szeptember 10-én hozott ítéletet (EBHT 2002., I-6761. o.).

tékkel arányosan növekszik, [...] már jellegéből adódóan sem minősülhet az irányelv szerinti illetéknek. Még ha ugyanis bizonyos esetekben összefüggés is áll fenn a nyújtott szolgáltatás komplexitása és a jegyzett tőke jelentősége között, az illeték összege általánosságban akkor sem áll kapcsolatban a közigazgatásnak a szolgáltatással kapcsolatos tényleges ráfordításaival" [12].

31. Ez a megállapítás átvihetőnek tűnik a jelen ügyre: a jelen ügyben vitás nemzeti szabályozás szerint a bejegyzési illeték – százalékosan – igazodik a megítélt összeghez. Ez az összeg bizonyos körülmények között ugyan megfelelhet a perértéknek, [13] azonban nem tükrözi az érintett ítélet jogi kérdéseinek tényleges komplexitását. Annál is kevésbé, hogy a vitás illeték kivetésére nyilvánvalóan nem kerül sor, ha nem kerül sor marasztalásra – például a kereseti kérelem elutasítása esetén, pedig az igazságszolgáltatás ebben az esetben is nyújt szolgáltatást. A hivatkozott, a 69/355 irányelv 12. cikkével kapcsolatos ítélkezési gyakorlatból a jelen ügyben arra kellene következtetni, hogy már az illeték kiszámításának – a marasztalási összeghez százalékosan igazodó – módja is kizárja, hogy az a teljesített szolgáltatás díjának minősüljön.

12 – A C-134/99. sz. IGI-ügyben 2000. szeptember 26-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-7717. o.) 31. pontja utalással a fenti 11. lábjegyzetben hivatkozott C-188/95. sz. ügyben hozott ítélet 31. pontjára. Lásd még a C-45/00. sz., SONAE Turismo ügyben 2002. január 24-én hozott végzést (HL 2002. C 109., 15. o.) és a C-264/00. sz., Gründerzentrum-Betrieb GmbH ügyben 2002. március 21-én hozott végzést (EBHT 2002., I-3333. o.).

13 – Amennyiben a kereseti kérelmeknek teljes egészében helyt ad a bíróság.

32. Ettől függetlenül meg kell továbbá állapítani, hogy itt a vitás bejegyzési illetékből befolyó összeg célhoz kötöttségének hiánya következtében hiányzik a szükséges összefüggés az igénybe vett szolgáltatás és annak finanszírozása között. A vitás illetékből befolyó összeg ugyanis az általános állami költségvetésbe kerül, és így nem a belga igazságszolgáltatás adott szolgáltatásának a finanszírozását szolgálja.

33. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre ennek megfelelően azt a választ kell adni, hogy a jegyzőkönyv 3. cikkének harmadik bekezdését akként kell értelmezni, hogy nem minősül közszolgáltatási díjnak az olyan illeték, amelyet valamely eljárás befejeztével a meghatározott összeg fizetésére kötelezett pervesztes félre vetnek ki.

B – *Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésről*

1. A felek érdemi előadásai

34. A Bizottság álláspontja szerint a bejegyzési illetékről szóló törvénykönyv 142. cikke a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdésében foglalt mentesség ellenére vezetett be adót.

35. A Bizottság álláspontja szerint a Bécsi Egyezményből az következik, hogy a jegyzőkönyvet tárgya és célja figyelembevételével kell értelmezni. A jelen ügyben a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdése a szó szerinti jelentése alapján az ingó és ingatlan vagyontárgyak Közösségek által történő beszerzésére vonatkozik, amely kapcsán a Bíróság úgy döntött, hogy ez alatt mindenfajta beszerzést érteni kell, beleértve a szolgáltatások igénybevételét is; ez mutatja, hogy nem megengedett a szó szerinti értelmezés.

36. A Bizottság álláspontja szerint a jegyzőkönyv alkotói azt kívánták elérni, hogy mentesítsék a Közösségeket, azok követeléseit, bevételeit és egyéb vagyonelemeit a nemzeti terhek alól, legyenek azok akár közvetlen vagy közvetett adók, illetékek vagy vámok.

37. A Bizottság álláspontját gazdasági megközelítésre alapítja, és kifejti továbbá, hogy a bejegyzési illeték ily módon olyan tényező, amely hozzáadódik ahhoz az árhoz, amit az SA MCFE a nyújtott szolgáltatásért megkap, így itt nagyon is (a valóságban a Közösség által fizetendő árhoz hozzászámítandó), a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdése szerinti közvetett adóról van szó. Ezt a Bizottság azáltal is igazolva látja, hogy a Közösséget valamely összeg megfizetésére kötelező ítélet csak szerződés teljesítése, termék megvásárlása vagy szolgáltatás nyújtása kapcsán születhet. Mert más területen a Közösséggel szemben nemzeti bíróság nem hozhat ítéletet, mivel a Közösség egyébként kizárólag az Európai Bíróság joghatósága alá tartozik.

38. A bejegyzési illeték így mindig benne foglaltatik a termékek és szolgáltatások árában, amelyeket a Közösség hivatalos használatra beszerez, és ezért vonatkozik rá a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdésében foglalt rendelkezés.

39. A belga kormány ezzel szemben azon az állásponton van, hogy a bejegyzési illetékről szóló törvénykönyv 142. cikke szerinti bejegyzési illeték nem minősül a termék vagy szolgáltatás árában foglalt adónak, ami feltétele lenne a mentességnek, hanem – ahogy azt az elsőfokú bíróság már helyesen eldöntötte – olyan illeték, amely az ítéleten alapul. A jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének a „jelentős összegű beszerzésekre" történő utalása mutatja, hogy ezen rendelkezés szerinti mentesség nem általános jellegű. Valamint a bejegyzési illetéket nem akkor vetik ki, ha a Közösség hivatalos használatra beszerzést hajt végre, hanem szerződésen alapuló kötelezettség nem teljesítése vagy hibás teljesítése miatti marasztalás esetén.

40. Az olasz kormány lényegében a belga kormány álláspontját osztja, és ellenzi a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdése szerinti közvetett adók alóli, mind a szó szerinti jelentésének, mind tárgyának és céljának figyelembevételével – megítélése szerint – egyértelmű mentességnek a kiszélesítését.

2. Jogi értékelés

41. Előre kell bocsátani, hogy a jelen ügyben nem vitatott az, hogy a bejegyzési illeték közvetett adónak minősül, így a felek között az alapeljárásban a jegyzőkönyv 3. cikk második bekezdésének értelmezése kapcsán volt vita. Ez a minősítés mégis kifejtést igényel, amennyiben a közvetlen adót olyan adóként határozzuk meg, amelyet közvetlenül arra a személyre vetnek ki, akit az gazdaságilag terhel is. [14]

42. Ezzel a bejegyzési illeték minősítésére vonatkozó kérdéssel azonban nem kell tovább foglalkozni, mivel a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik „annak megítélése is, hogy – tekintettel az ügy különleges jellemzőire – ítélete meghozatalához szükségesnek tartja-e az előzetes döntéshozatalt, és ha igen, a Bíróságnak feltett kérdései relevánsak-e". [15]

43. A jegyzőkönyv 3. cikk második bekezdése azonban nem a közvetlen adókra, mint olyanokra, hanem az „ingó és ingatlan vagyontárgyak árában foglalt közvetett, illetve forgalmi adók összegére" vonatkozik.

44. Összehasonlítva a jegyzőkönyv 3. cikk (1) bekezdése szerinti közvetlen adók alóli mentességgel, a jegyzőkönyv 3. cikk második bekezdése szerinti közvetett adók alóli mentesség megfogalmazása lényegesen visszafogottabb: egyrészről a rendelkezés nem minden közvetett adó alóli általános mentességet biztosít, hanem csupán ezen adók visszatérítését vagy elengedését; másrészről a megfelelő intézkedéseket feltételekhez köti – nevezetesen általános megvalósíthatósági fenntartáshoz („a tagállamok kormányai lehetőség szerint kötelesek megtenni a megfelelő intézkedéseket"), illetve a Közösségeken belüli verseny torzításának tilalmához.

45. Továbbá a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdése pusztán az ingó és ingatlan vagyontárgyak árára vonatkozik, és csak a Közösség azon, hivatalos használatra történő, jelentős összegű beszerzései tekintetében, amelyek esetében a vételár ilyen jellegű adót tartalmaz.

46. Ilyen előzmények után nyilvánvaló, hogy a felek miért arra a kérdésre koncentráltak, hogy a bejegyzési illeték a vételár részének tekintendő-e. A Bizottság és a société anonyme MCFE közötti szerződés jogi minősítésének nincs jelentősége, mivel a

14 – Lásd a folyamatban lévő C-475/03. sz., Banca popolare di Cremona ügyre vonatkozó 2006. március 17-i indítványom 48. és azt követő pontjait. Lásd még Muller, A. S.: *International Organizations and their Host States, Aspects of their Legal Relationship*, Kluwer (1995.), 240. o.: „Within the classification of taxes, direct taxes are those taxes which are demanded directly from the person or entity expected to pay it, without making use of an intermediary".

15 – Lásd különösen a C-145/03. sz. Keller-ügyben 2005. április 12-én hozott ítélet (EBHT 2005., I-2529.) 33. pontját.

Bíróság az AGF Belgium ügyben azt a felfogást képviselte, hogy a szolgáltatások ára – függetlenül a jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének szóhasználatától – egy tekintet alá esik a vagyontárgyak árával.

47. A belga kormánynak abban igazat kell adni, hogy a jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének a Bizottság által előnyben részesített tág értelmezését annyiban nem tükrözi annak szóhasználata, hogy a bejegyzési illeték nem része a szerződésben kikötött ellenszolgáltatásnak. Azt csak akkor vetik ki, ha jogvita keletkezik a szóban forgó szerződés teljesítése kapcsán.

48. A bejegyzési illeték ugyanakkor éppen azokban az esetekben mutat szoros összefüggést a vitatott kötelezettség teljesítésével, amelyekben a jogvita bíróság előtt történő megoldása válik szükségessé. Éppen ezen illeték számításának módja, nevezetesen a marasztalási összeg alapján százalékosan történő meghatározása vezet ahhoz, hogy a bejegyzési illeték pervesztesség esetén „felárhoz" hasonló. Így a Bizottság előadása nem tűnik kezdettől fogva minden alapot nélkülözőnek.

49. Mindazonáltal, ahogyan azt már az AGF Belgium ügy is mutatta, a jegyzőkönyv 3. cikk második bekezdésének értelmezése nem döntően annak szóhasználatától függ. Sokkal inkább döntő jelentősége van a rendelkezés tárgyának és céljának. A Bizottság helytállóan hivatkozik itt a Bécsi Egyezmény [16] 31. cikkének (1) bekezdése szerinti általános értelmezési szabályra [17].

50. Nem vitás, hogy a Közösségeknek biztosított kiváltságok és mentességek nem öncélúak, hanem azok a szerződések által a Közösségekre ruházott feladatok ellátását hivatottak megkönnyíteni. [18] Mindenekelőtt a „Közösség működését és függetlenségét gátló akadályok[at]" kell kiküszöbölniük. [19] Ehhez hozzátartozik a tagállamokat megakadályozása abban, hogy indokolatlan pénzügyi előnyt húzzanak azáltal, hogy a közösségi költségvetésbe befizetett eszközök a nemzeti államkasszába kerülnek. [20]

16 – Az államok és nemzetközi szervezetek, illetve nemzetközi szervezetek közötti szerződések jogáról szóló, 1969. május 23-án aláírt Bécsi Egyezmény.

17 – „A szerződést jóhiszeműen, kifejezéseinek szövegösszefüggésükben szokásos értelme szerint valamint *tárgya és célja figyelembevételével* kell értelmezni." (kiemelés tőlem) (eredeti nyelv: francia).

18 – Schweitzer, in Grabitz/Hilf: *Art. 291 EGV*, 13. pont (28. EL, 2005. Okt.).

19 – A kiváltságok és mentességek úgynevezett funkcionális jellemzője: lásd egy végrehajtás kapcsán az 1/88. sz., SA Générale de Banque kontra Bizottság ügyben 1989. április 11-én hozott végzés (EBHT 1989., 857. o.) 2. és 9. pontját és a nemzeti bíróságokkal történő lojális együttműködés kapcsán a C-2/88. sz., Zwartveld és társai ügyben 1990. július 13-án hozott végzés (EBHT 1990., I-3365. o.) 19. és azt követő pontját.

20 – Lásd már Jacobs főtanácsnoknak az AGF Belgium ügyre vonatkozó indítványának (az ítélet hivatkozása a fenti 3. lábjegyzetben) 37. pontját és Muller hivatkozott művét (234. o.) további hivatkozásokkal: „The fundamental principle of sovereign equality is another rationale. This principle precludes that funds which have been contributed to international organizations by states are diverted into the treasuries of host states by means of national taxes and duties levied on the organization".

51. A vitás illeték olyan pénzügyi előnyhöz juttatja Belgiumot, amely nem szolgáltatás – a jelen esetben a belga igazságszolgáltatás által nyújtott szolgáltatás – díjának minősül. Ezzel együtt jár a közösségi költségvetés végeredményben nem jelentéktelen megterhelése, így kérdésesnek tűnik, hogy az ilyen teher nem ellentétes-e a jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdésében foglalt mentességi szabályozás célkitűzésével.

52. A Bizottság helytállóan fejtette ki, hogy a nemzeti bíróságok joghatósága a Közösség tekintetében azokra az esetekre korlátozódik, amelyek szerződések teljesítésével kapcsolatosak. A Bizottság szerint a belga bíróságok joghatósága a Közösség e tagállamban működő szervezeti egységeinél szolgálatot teljesítő engedélyezésre jogosult tisztviselők nagy számából ered. Mindezek alapján a közösségi költségvetés említett megterhelése elkerülhetetlennek tűnik. [21]

53. Figyelemmel az ilyen tehernek a jegyzőkönyv 3. cikk második bekezdésével történő esetleges összeegyeztethetőségére, meg kell állapítani, hogy a bejegyzési illetéket azon szerződések teljesítésével szoros összefüggésben vetik ki, amelyeket a Közösség szükségletei kielégítése körében, illetve az EK-Szerződés által ráruházott hatáskörök gyakorlása során kötött. Ennek kapcsán kérdéses lehet még, hogy a vitás illeték jogilag vagy gazdaságilag a Bizottság által fizetendő ellenérték részének tekinthető-e.

54. A bejegyzési illeték kivetése azonban a Belga Államot pénzügyi előnyhöz juttatja a többi tagállammal szemben a pénzeszközöknek a közösségi költségvetésből történő továbbítása révén, ami ezen túlmenően alkalmas arra, hogy legalábbis megnehezítse az EK-Szerződés által a Közösségre ruházott feladatok végrehajtását.

55. A jegyzőkönyv 3. cikkének második bekezdése szerinti mentességre vonatkozó szabályozás céljára tekintettel ezért nem lehet kétséges, hogy amennyiben a vitás bejegyzési illeték nem minősül a jegyzőkönyv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti közvetlen adónak, az – a belga és az olasz kormány álláspontjával ellentétben – a jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének hatálya alá tartozik.

56. Ezért javaslom, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre a Bíróság azt a választ adja, hogy a jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének hatálya alá tartozik a bíróságoknak bármely ügyben pénzben meghatározott kötelezést vagy értékpapír átruházására való kötelezést tartalmazó határozatával összefüggésben arányosan kivetett illeték, amennyiben ez az illeték nem minősül a jegyzőkönyv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti közvetlen adónak.

21 – Például más bíróság illetékességének kikötésével.

V – Végkövetkeztetések

57. A Bírósághoz a Cour d'appel de Bruxelles által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket véleményem szerint a következőképpen kell megválaszolni:

„1) A jegyzőkönyv 3. cikkének harmadik bekezdését akként kell értelmezni, hogy nem minősül közszolgáltatási díjnak az olyan illeték, amelyet valamely eljárás befejeztével a meghatározott összeg fizetésére kötelezett pervesztes félre vetnek ki.

2) A jegyzőkönyv 3. cikke második bekezdésének hatálya alá tartozik a bíróságoknak bármely ügyben pénzben meghatározott kötelezést vagy értékpapír átruházására való kötelezést tartalmazó határozatával összefüggésben arányosan kivetett illeték, amennyiben ez az illeték nem minősül a jegyzőkönyv 3. cikk első bekezdése szerinti közvetlen adónak."